

Mándy Iván

A Művelt

Zsámboky novellista belenézett a tükörbe. Kezét végighúzta az arcán. Meg kell borotválkoynom. Nem halaszthatom tovább.

Csakhogyl eltűnt az arca.

Egy kép jelent meg előtte. Egy kopott, kis utca képe. Egy fiú a sarkon zsebredugott kézzel. A szürke, szűk utca előtt úgy hatott barna szvetterében, mint folt valami zsákon. Szél jött. Éles, metsző szél. Vörös felhők kergették egymást a tér fölött. A kopár fákon át be lehetett látni a nagykörbe. A nagykor reménytelenül üres. Egy alak mozgott csak a csúszda mellett. Olyanformán, mintha dróton rángatnák. De ettől még elhagyatottabb lett a tér.

Valaki megérintette a fiú vállát.

A kínai állt mellette. Hegyes, kis arc, ferdevágású szem. Valami koszladt sál emlék tekeredett a nyaka körül. Töröttorrú cipőjében spárga a pertli. Spárga tartotta össze az ócska kabátot is. Elvigyorodott. De valahogy befelé vigyorgott. A szem, az arc komoly maradt.

- Mi van, Tipec?

Tipec a járda szélét nézte. Az elhajított gyufaskatulyát, ócskaságokat.

- Várom az öreget.

- Az apádat?

- Igen.

A kínai apró öklével végigsimított az állán.

- Dehiszen lebukott. A Pie is mondta, meg a . . .

- Lebukott. Majd erre hozza a meseautó.

- Aha, erre hozzák. Persze, a taloncba.

- Dehogy. Szanattóriumba. - Rándított egyet a vállán. - Nem olyan nagy ügy.

Mindenki volt már a taloncba a térről.

A kínai arrébb rúgott egy kavicsot.

- A Grosz Feri soha!

- A Grosz Feri! Mit akarsz te a Grosz Feritől! Fehér köpenyben jár és orvosi táskával.

- Az! Az! Orvosi műszertáskával! És micsoda műszerei vannak . . .!

- Délelőtt intézi az ügyeit.

- Fényes délelőtt rámolja ki az ékszerboltot.

- Mindenhová van kulcsa.

- Pontosan tudja mikor tartanak ebédszünetet.

- Mindenkit átejt.

- Bilire ültet.

- A Grosz Feri! A Grosz Feri!

Hirtelen elhallgattak.

Csönd.

Majd a kínai valamivel mérsékeltebb lelkesedéssel. - Azért nagy ember az apád. Külföldön is ismerik. Nekem sokat beszélt Olaszországról. Végigülte az összes börtönöket. De ott ez nem olyan nagy dolog. Azt mondta.

- Hát persze!

- Párizsban is volt. Mutatta a fényképét egy francia újságban.

A kínai elhallgatott. Behúzta a nyakát. Mintha egészen a sáljába akarna bújni. Fázósan topogott.

- Rohadt hideg van. Este megyek a Boroshoz fürödni. Nála lesz meleg víz. Szapant kapok a Csungitól. Mikor hozzák erre?

- Nem tudom.

- Egyszer énekelt egy francia dalt... valami csavargóról. .. tolvajról...

- Sok dalt tudott. Félhangon dúdolta őket, borotválkozás, vagy séta közben. Mindennap borotválkozott.

- A nagy Briák is szerette.

Csönd. Az árnyékok egyre jobban elmélyültek. Valahol egy bicikli ciripelt. Ingerült autótülkölés. Magas, bundás nő kanyarodott be a sarkon. A kínai utána perdült.

- Kisasszony! Nem jön moziba?? - Felröhögött. - Neked való nő, Tipec! Neked találtak ki. Igaz, hogy feleséged van?

- Fenét.

- A Weisz Pötty mondta. De az mindenfélét összebeszél. Hallottad, mit csinált a ligetben?

- Kit érdekel!

A kínai a barátjára nézett. Bólintott.

- Na, persze. De úgyse láthatod az öreget.

- Nem is azért. Cigaretta dobok be neki.

- Cigaretta? - Halk, rövid füttyentés. - Az autóba?

- A Vaputának is bedobtam egy csomaggal a kisablakon.

- Mennyi cigaretta van?

Tipec egy barna csomagot húzott elő a zsebéből.

- Hús kék Darling. Azt szereti.

A kínai a zsebében turkált. Két behorpadt, hektikás cigaretta vett elő Tipec felé tolt.

- Hát ez csak Levente.

Tipec bedugta a csomagba. Megint a járdát bámulta. Mire felnézett, a kínai már eltűnt.

A kínai olyan észrevétlenül tud eltűnni! Mióta jár ki a térre? Ki emlékszik már arra? Egyszer csak itt volt. Mint a többiek. A Csungi, a két Briák, a Tarzan, a Vaputa ...

Éles fütty a tér felől. Ez a vörös Misi. Mindig kint van. Nem lehet olyan rossz idő, hogy ne legyen kint. Ha nagy a hideg, a padon ugrál és énekel. Ő meg a dilis Gabi.

Tipec átment a térre. Fölnézett az ablakok idegen kockáira. Jó lenne egy olyan lakás. Jó? Fene tudja.

De mikor jön már a kocsi? Megszámolta a Darlingokat. Húsz, igen. És a Levente a kínaitól. A kínai mindig az apja körül sündörgött. Leült mellé a padra és hallgatta. Nem szólt, nem kérdezett semmit, csak hallgatta.

A Népszínház utca felől bekanyarodott a fekete toloncautó.

Tipec felágaskodott. Vékony, hosszú ujjai között a csomag. Arcán megfeszült a bőr, szemöldöke fölrándult. Nem látott semmit. Csak a kisablak.

Ez a kisablak volt minden. Az ablak közeledett, egyre közeledett, aztán már. ..

Könnyed, határozott mozdulattal bedobta a cigarettát.

Az ablak megállt. Rendőr ugrott le a sofőr mellől.

Tipec megfordult. A tér felé iramodott. A vézna fák idegesen rohantak mellette. Olykor egy-egy arc villant föl.

Elgáncsolták. Végigcsúszott a földön.

Keménykalapos, bajuszos pofa meredt rá valahonnan a magasból. Aztán a rendőr.

De akkor már felállt. Sajgott a lába, a dereka. A piszkos, véres tenyerét bámulta.

A rendőr elkapta a karját.

- A mi kis barátunk!

Úgy vitték az autóhoz a karjánál fogva.

A hátsó ajtó kinyílt. Relökték.

Valaki megfogta a vállát, de nem az apja. Egy csontosarcú, szomorú tekintetű nő.

- Te dobtad be a cigarettát?

Tipec a szürkeruhás férfit nézte a sarokban. Apa! Ügy állt, olyan magányosan, mintha nem is tartozna ide. Lassan a fiú felé fordult.

- Köszönöm a cigarettát.

- Nem vették el?

- Nem.

Tipec valami büszkeségfélét érzett. Hát igen, az apjától nem vették el! Hiába, őt külföldön is ismerik.

Nehézkes, asztmás szuszogás a kocsi mélyéből.

- A Kávés is itt van - mondta az apja.

Egy hosszú perc. Tipec megegyszer az apjára nézett.

Megint elkapták a karját azzal az ismerős mozdulattal. Egy éles, türelmetlen hang.

- Na, gyerünk! Kifelé! És ne találkozzunk többet!

Zsámboky az arcát bámulta. Azt az elnyűtt, borostás arcot. Álmosan, elhülyülve dűnnyögte:

Sötét az utca, kihalt a város Ki lesz a vesztes, ki lesz a káros Ha rajta vesztlünk Nem lesz több estünk...

Elakadt.

Nem, ez nem egészen így van.

Reggel megtudjuk, ki volt a káros . . . Igen ... reggel megtudjuk ... Elnémult.

Váratlanul beleordított a tükörbe.

- Én voltam a Művelt! Engem Műveltnek hívtak a téren! Jön a Művelt! Itt a Művelt! Mi van veled, Művelt? Hallod?! Mi van veled .. .!

Mándy Iván (fotó: Fortepan / Hunyady József)